

Fen Laboratuvar Uygulamalarına Yönelik Davranış Amaçlarının Belirleme Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Fen Laboratuvar Uygulamalarına Yönelik Davranış Amaçlarının Belirleme Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21727>

Özet

Fen Laboratuvar Uygulamalarına Yönelik Davranış Amaçları Belirleme Ölçeği (F-LUBABÖ), öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının fen bilimleri dersleri kapsamında laboratuvar uygulamalarını gerçekleştirmeye niyetlerini ve eylemlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. Ölçek, **Planlanmış Davranış Teorisi** (PDT) çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu teorik temel, bireyin bir davranış sergileme amacı; o davranışa yönelik tutum, öznel normlar ve algılanan davranış kontrolü gibi psikolojik faktörler tarafından belirlendiği varsayımına dayanmaktadır. Ölçeğin geliştirilme süreci, Mahmut Sami Kılıç tarafından 2018 yılında tamamlanan bir doktora tezinin çıktıları ile olmaktadır.

Ölçek, özellikle fen bilgisi öğretmenlerinin ve adaylarının laboratuvar uygulamalarına karşı tutumları, potansiyel engelleri ve motivasyon kaynaklarını bilimsel bir çerçevede analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu sayede, eğitim programları ve mesleki gelişim faaliyetlerinin, laboratuvar temelli öğretimi teşvik edecek şekilde optimize edilmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Fen Bilimleri, Laboratuvar uygulamaları, Davranış amaçları, Planlanmış Davranış Teorisi, Öğretmen adayları, Tutum, Algılanan davranış kontrolü, Öznel normlar

Yazarlar

Mahmut Sami Kılıç

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, fen bilimleri öğretmenlerinin ve **öğretmen adayları**, müfredat kapsamında yer alan **laboratuvar uygulamaları** etkin bir şekilde gerçekleştirmeye yönündeki **davranış amaçları** güvenilir ve geçerli bir şekilde belirlemektir. Amaç, sadece mevcut davranış niyetini ölçmekle kalmayıp, aynı zamanda bu niyetin altında yatan psikolojik bileşenleri (tutum, normlar ve kontrol algısı) de analiz etmektir.

Ölçek, **Planlanmış Davranış Teorisi** (PDT) modelini temel alarak, bireylerin laboratuvar kullanma yönelik niyetlerini etkileyen faktörlerin göreceli önemini ortaya koymaya amaçlanmaktadır. Elde edilen veriler, öğretmen eğitiminde ve hizmet içi eğitimlerde laboratuvar kullanma artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi için kritik öneme sahiptir.

Yapı

F-LUBABÖ, Planlanmış Davranış Teorisi (PDT) temelinde çok boyutlu bir yapıyı ölçmek üzere tasarlanmıştır. Bu yapı, Ajzen tarafından ortaya konan üç ana bileşeni içermektedir:

Davranışa Yönelik Tutum: Öğretmenlerin laboratuvar uygulamaları gerçekleştirmeye yönelik kararsızlıkları olumlu veya olumsuz duygusal değerlendirmeler ve inançları.

Öznel Normlar: Bireyin laboratuvar uygulamaları gerçekleştirmesi gerektiğini düşündüğü önemli referans grupları (yöneticiler, meslektaşları, veliler) baskısı veya beklentisi.

Algılanan Davranış Kontrolü: Bireyin, laboratuvar uygulamaları başarıyla gerçekleştirebilmesi için gerekli kaynaklara, becerilere ve fırsatlara sahip olduğuna dair inanç.

Davranış Amacı: Bu üç bileşenin birleşimi sonucu ortaya çıkan, laboratuvar uygulamaları gerçekleştirmeye yönündeki net niyet.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, Kılıç (2018) doktora tezi kapsamında detaylı olarak yürütülmüştür. Geliştirme sürecinde kapsam ve görünüş geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca, yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizleri (Açıklayıcı ve Doğrulayıcı) kullanılmıştır.

PDT modeline uygunluğu test etmek için yapılan **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) sonuçları, ölçeğin teorik yapısının verilerle uyumlu olduğunu göstermiştir. Bu analizler, ölçeğin laboratuvar uygulamalarına yönelik niyetin altında yatan teorik alt boyutları doğru bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) hesaplanarak değerlendirilmiştir. Tipik bir PDT ölçeği geliştirme sürecinde, her bir alt boyut için hesaplanan Cronbach Alfa değerlerinin kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.70 ve üzeri) olması beklenir. Kılıç (2018) çalışmasında, ölçeğin genel olarak yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu rapor edilmiştir, bu da maddelerin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında, maddelerin teorik yapıya uygunluğunu belirlemek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA, ölçek maddelerinin beklenen alt boyutlara (Tutum, Öznel Normlar, Algılanan Kontrol) ayrıldığını göstermiştir. DFA ise, toplanan verilerin **Planlanmış Davranış Teorisi**'nin öngördüğü dört faktörlü modelle (üç ana bileşen + davranış amacı) ne derece uyumlu olduğunu

istatistiksel olarak doğrulanmıştır. Bu faktör yapısı, ölçeğin bilimsel sağlamlığını desteklemektedir.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental) ve Davranış amaçlarını ölçmeye yönelik ölçek.

Format: Büyük olasılıkla 5'li veya 7'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Örneğin: Kesinlikle Katılıyorum - Kesinlikle Katılmıyorum).

Language Available: Türkçe.

Population Group: Öğretmenler ve öğretmen adayları.

Age Group: Yetişkin (Yükseköğretim öğrencileri ve profesyonel eğitimciler).

Population Details: Fen Bilimleri derslerini veren veya vermeye hazırlanan öğretmenler ve öğretmen adayları.

Test Methodology: Planlanmış Davranış Teorisi (PDT) kapsamında geliştirilmiş öz bildirim ölçeği. Katılımcılar, laboratuvar uygulamalarını gerçekleştirmeye yönelik niyetlerini ve bu niyeti etkileyen inançlarını belirtirler.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım için sorumlu yazar Mahmut Sami Kılıç ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Test Yılı: 2018

Sorumlu Yazar İletişim: msami7@gmail.com

Ücret Durumu: Akademik kullanım için genellikle ücretsizdir, ancak yazar onayı gereklidir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [fen-laboratuvar-uygulamalarına-yonelik-davranis-amaclarini-belirleme-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Kılıç, S. M. (2018). *Planlanmış davranış teorisi yoluyla öğretmen ve öğretmen adaylarının fen bilimleri dersi kapsamında laboratuvar uygulamalarını gerçekleştirmeye yönelik davranış amaçlarını belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.

Fen Laboratuvar Uygulamalarına Yönelik Davranış Amaçlarının Belirleme Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte açıkça belirtilmemiştir. Maddelerin tam listesi için Kılıç (2018) tarafından hazırlanan doktora tezine başvurulmalıdır. Tipik olarak, bu tür bir PDT ölçeği, her bir yapısal bileşeni (Tutum, Öznel Norm, Algılanan Kontrol ve Davranış Amacı) ölçen bir dizi Likert tipi ifade içerir.

ARABPSYCHOLOGY.COM